

Het onderwijsmanifest

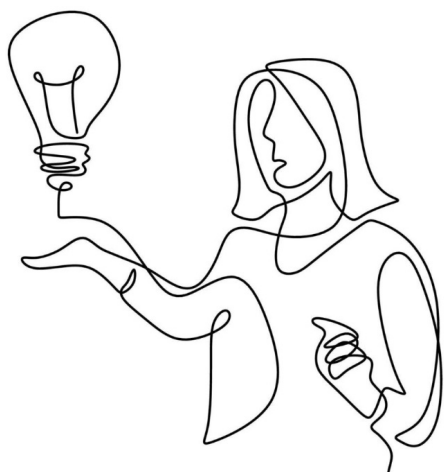
Afstuderen

Inleiding

Semester 8 is het laatste semester van de opleiding tot leraar basisonderwijs. In semester 8 staat daarom het afstuderen centraal. Het afstuderen bestaat uit twee onderdelen: de lio-stage en het onderwijsmanifest. Dit artikel neemt je mee in het onderwijsmanifest.

Kernpraktijken/PPO in de afstudeerfase bestaat uit het schrijven en mondeling verdedigen van het onderwijsmanifest. Een onderwijsmanifest is een persoonlijk op praktijk- en theorie gebaseerd beroepsbeeld. Je gaat in op wie je bent, je (ideaal) beelden van het leraarschap, de school en uiteindelijk het onderwijs in de maatschappij. Ook reflecteer je op je eigen ontwikkeling als persoon en leraar en beschrijf je je ontwikkelpunten voor de toekomst. Het is de bedoeling dat het manifest een (kleur)rijk document is dat inzicht biedt in je kijk op onderwijs.

De opbouw van het manifest

Het onderwijsmanifest is opgebouwd in vijf hoofdstukken die in samenhang jouw beroepsbeeld laten zien.

In het eerste hoofdstuk beschrijf je je zelfbeeld. Je gaat terug naar belangrijke momenten in je opvoedhistorie en onderwijshistorie en beschrijft hoe deze hebben bijgedragen aan de persoon die je nu bent en aan de leraar die je nu bent. Het

is belangrijk om te onderzoeken hoe je waarden, normen en (opvoed)ervaringen doorwerken in je leraarschap. Het nadenken over wie jij bent en hoe dat doorwerkt in wie je bent als leerkracht komt je waarschijnlijk bekend voor, want eerder in deze opleiding heb je een autobiografische reflectie geschreven. Het is dan ook goed dat je deze illustraties er nog eens bij pakt en reflecteert op de ontwikkeling die je hierin hebt gemaakt van pabo 1 tot nu als bijna afgestudeerde leerkracht. De illustratie 'Wie ben ik als leerkracht?' helpt je hierbij in de vorm van een bezinningsdag.

In het tweede hoofdstuk beschrijf je wie je bent en wilt zijn als leraar in de klas. De afgelopen jaren heb je ontdekt dat de leraar voor de klas er verschillend uit kan zien. Je hebt zelf jarenlang leraren en docenten gehad, je hebt mentoren les zien geven en je hebt zelf in verschillende stagegroepen stagegelopen. Elke leraar wil graag een goede leraar zijn, maar wat houdt dat volgens jou in? In hoofdstuk twee buig je je over deze complexe vraag. Je beschrijft welke beelden je hebt bij een goede leraar voor de klas en hoe je omgaat met de spanningsvelden en verschillende rollen die hierbij horen. Ook ga je diepgaand in op hoe leerlingen leren en hoe je dit leren stimuleert door theorie en praktisch handelen te verbinden. Je biedt inzicht in hoe jij als leerkracht onderzoekend handelt en zo bijdraagt aan de continue verbetering van het onderwijs. Verschillende illustraties helpen je om jouw beeld van de leraar in de klas te verhelderen.

In het derde hoofdstuk zoom je verder uit: wat is volgens jou een goede school? En welke leraar wil jij zijn in die school? Als leraar werk je in een schoolteam en ben je gezamenlijk verantwoordelijk voor alle leerlingen. Je hebt niet alleen te maken met jouw leerlingen in de klas maar ook met collega's, ouders en externe professionals. Je werkt vanuit een visie, hebt te maken met beleid, met een schoolgebouw en de inrichting daarvan.

Elke school wil graag een goede school zijn, maar wat houdt dat volgens jou in? In hoofdstuk drie buig je je over deze complexe vraag. Je denkt na over welke visie je sterk vindt en hoe deze eruit ziet in beleid en praktijk. Denk bijvoorbeeld aan de inrichting van de school, het volgen van de ontwikkeling van leerlingen en de omgang met ouders. Verschillende illustraties helpen je om jouw beeld van de leraar in de school te verhelderen.

In het vierde hoofdstuk zoom je nog verder uit: hoe zie jij de rol van onderwijs in de maatschappij?

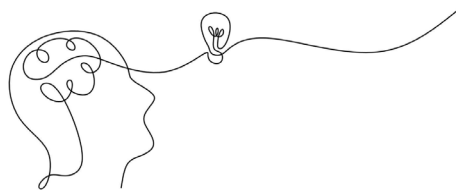
Een school staat niet op zichzelf. Een school staat in een wijk ergens in Nederland en elke dag komen leerlingen en volwassenen dat gebouw binnen vanuit hun eigen thuissituatie en met eigen opvattingen. Een school kan ook wel gezien worden als een samenleving in het klein (Flanagan, 2012). Als leraar kom je daarom ook in aanraking met maatschappelijke vraagstukken. Bijvoorbeeld onrust in de wijk na een uit de hand gelopen sportwedstrijd, leerlingen die zonder ontbijt naar school komen, ouders die aanbieden een dagje op de boerderij te komen, een oorlogsreportage in het Jeugdjournaal of ouders die de Nederlandse taal niet machtig zijn. Je denkt in dit hoofdstuk na over dit soort maatschappelijke ontwikkelingen die jou als leraar (en als persoon) raken. Wat is de rol van het onderwijs hierin? De rol van het onderwijs komt elke jaar weer ter sprake. De politiek en andere belanghebbenden vinden de school namelijk een handige plek voor beoogde verandering. Via de school kan immers een hele nieuwe generatie 'makkelijk' bereikt worden (Be-roepsbeeld Saxion, 2022). Dat maakt de vraag wat nu precies de kerntaak van het onderwijs is een belangrijke vraag; waar liggen verantwoordelijkheden en waar liggen grenzen? Je reflecteert in dit hoofdstuk ook op ontwikkelingen in het Nederlandse onderwijs en je beschouwt deze ontwikkelingen in het licht van de ontwikkelingen in andere landen (internationaliseringsdimensie). Verschillende illustraties helpen je om jouw beeld van de rol van onderwijs in de maatschappij te verhelderen.

Tot slot het vijfde hoofdstuk: je toekomstbeeld. In de eerste vier hoofdstukken heb je een beeld geschetst van wie jij bent als persoon en leraar en wat je kijkt op de leraar in de klas, de school en in de maatschappij. Dit vormt de basis van jouw toekomstbeeld. In het vijfde hoofdstuk kijk je vooruit; welke stappen ga je zetten om bij je eigen toekomstbeeld te komen?

Wat wil je nog leren en ontwikkelen, wat heb je daarbij nodig? En wat zijn voor jou kenmerken van een school om je er wel of niet thuis te voelen?

Het creëren van het manifest

Enerzijds is het creëren van het onderwijs-manifest een doel op zichzelf, anderzijds is het een middel om je aan het denken te zetten over welke beelden je nu van het onderwijs hebt. Een gedegen manifest schud je niet zomaar uit je mouw en daarom zullen de lessen op Saxion je hierbij helpen. We starten met een goed fundament voor elk hoofdstuk. Vanuit hier ga je elk hoofdstuk sterker maken en verdiepen. De hoofdstukken hebben invloed op elkaar, dus het kan zijn dat wanneer je in hoofdstuk 4 iets verdiept dat weer inspiratie geeft om hoofdstuk 2 uit te bouwen.

De basis van elk hoofdstuk is het punt waar je nu staat: je eigen levenservaring, je kennis en ervaring uit literatuur, lessen op Saxion en stage-ervaringen. Dit maakt het onderwijsmanifest ook authentiek en echt *jouw* manifest. In semester 8 bouwen we dit uit en krijg je inspiratie vanuit lectoraten, docenten en medestudenten. Een grote rol spelen ook de zes illustraties die in semester 8 gepland staan. Deze illustraties voeden jouw ontwikkeling en daarmee ook je onderwijsmanifest. Onder het volgende kopje lees je mee over deze illustraties.

Bij het werken aan je manifest is het goed om steeds de volgende criteria in gedachten te houden.

- Een manifest is een geschreven document.
- Een manifest is betogend/ overtuigend.
- De argumentatielijn en redeneringen zijn logisch en navolgbaar.
- Er is sprake van samenhang en een rode draad; de inhoud van de thema's sluiten op elkaar aan en zijn met elkaar verbonden.
- Standpunten worden altijd onderbouwd met theorie en/of praktijk.
- De student komt in zijn standpunten tot de kern (de essentie wordt duidelijk).
- Gebruikte literatuur is actueel, relevant en betrouwbaar.

- Praktijkvoorbeelden zijn concreet, stevig en van toegevoegde waarde
- De vormgeving ondersteunt de inhoud.

Belangrijk om op te merken is dat het een rijk document dient te zijn. Een rijk document bestaat niet enkel uit tekst, maar wordt verrijkt door bijvoorbeeld een kunstwerk, gedicht, leerlingenwerk, kinderverhaal, infographic, fotomateriaal, een mentorbeoordeling, of een fragment uit een les of werkstuk waar je trots op bent. Kortom, de vormgeving van je onderwijsmanifest kent veel vrijheidsgraden. Maak gebruik van deze vrijheid om er een manifest van te maken dat overtuigend en persoonlijk is.

De illustraties

Een aantal belangrijke bouwstenen voor het manifest liggen er al. Tijdens de opleiding heb je namelijk aan verschillende illustraties gewerkt. De inhoud van deze illustraties kan je gebruiken in je manifest. Natuurlijk is het wel zaak om goed en kritisch te reflecteren op de illustraties die je hebt gemaakt. Je hebt je denken over onderwijs immers verder ontwikkeld en zal nu dus anders of op een meer diepgaande manier denken over onderwijsvraagstukken. Naast het integreren van de inhoud van de illustraties van de voorgaande jaren, zal je nog zes nieuwe illustraties maken:

- Wie ben ik als leerkracht;
- De ideale school;
- Onderzoekend handelen in de klas;
- Onderzoekend handelen in de school;
- Maatschappelijk thema;
- Binnen en buiten.

Deze illustraties passen bij de doelen van het vierde leerjaar en sluiten aan bij de bekwaamheidseisen van de Pabo. De il-

lustraties voeden jouw ontwikkeling en daarmee ook je onderwijsmanifest.

De verdediging

Het onderwijsmanifest gaat over jouw huidige kijk op het onderwijs, jouw onderbouwde mening, kennis en ervaringen. Je hebt in gesprek met anderen vast al ervaren dat er overeenkomsten maar ook verschillen zijn. Je gaat jouw onderwijsmanifest verdedigen. Je gaat uiteenzetten waar jij voor staat en zult daarna in gesprek gaan met anderen over jouw manifest. De inhoud heb je afgelopen maanden ontwikkeld, in je verdediging heb je de vrije hand in hoe je deze inhoud wilt overbrengen (de vorm). Ter voorbereiding schrijf je een samenvatting van het onderwijsmanifest en een Curriculum Vitae (CV). Enerzijds zodat de aanwezigen zich kunnen voorbereiden op jouw verhaal, anderzijds kun je beide goed gebruiken voor wat je ná deze opleiding gaat doen.

Je mag je onderwijsmanifest verdedigen als de geschreven versie met tenminste een voldoende is beoordeeld en ook de lio-stage is afgerond. Dat maakt de verdediging je allerlaatste tentamen van de opleiding tot leraar basisonderwijs.

Bronnen

Beroepsbeeld Saxion (2022). *De kern van het leraarschap*. Hogeschool Saxion.
 Flanagan, C. A. (2012). *Teenage citizens: The political theories of the young*. Harvard University Press.